

NIEUWSBRIEF

Maandelijkse uitgave, editie januari 2023

Nieuws van de Stichting

- **Eumedion verkiest één Europese regeling voor internationaal verantwoord ondernemen**

Eumedion vindt het belangrijk dat de naleving van internationale richtlijnen op het gebied van verantwoord en duurzaam internationaal ondernemen wettelijk wordt verankerd. Om nationale versnippering binnen Europa te voorkomen, dient dit echter wel een uniforme Europese regeling te zijn. Dat schrijft Eumedion in haar op 4 januari jl. aan de Tweede Kamer gestuurde commentaar op het initiatiefwetsvoorstel over dit onderwerp. Gezien de Europese ontwikkelingen voor wetgeving op het terrein van due diligence (in het bijzonder het voorstel voor een Corporate Sustainability Due Diligence Directive; CSDDD), is Eumedion van mening dat grote terughoudendheid is geboden ten aanzien van een nationaal wetsvoorstel dat op hoofdlijnen hetzelfde doel nastreeft. Ook met het oog op de complexiteit acht Eumedion de behandeling van een nationaal wetgevingstraject voordat de 'Brusselse onderhandelingen' over de CSDDD zijn afgerond hoogst onwenselijk. Indien de Tweede Kamer de behandeling van het initiatiefwetsvoorstel toch wenst door te zetten, vraagt Eumedion in haar brief ook aandacht voor een aantal noodzakelijke aanscherpingen. Zo bevat het voorstel verschillende open normen, waardoor het zonder nadere invulling niet duidelijk is wanneer deze normen worden nageleefd. Het gehele commentaar is te downloaden via: <http://bit.ly/3lrqFCG>. Het Eumedion-commentaar is betrokken bij de vele (waarderende en kritische) vragen die verschillende politieke partijen op 27 januari jl. over het wetsvoorstel hebben ingediend.

- **Eumedion steunt herziene NBA-handreiking over het optreden van de accountant in de AVA**

Eumedion steunt de nieuwe handreiking over het optreden van de accountant in de aandeelhoudersvergadering (AVA) ten volle. Dit schrijft Eumedion in haar op 9 januari jl. ingediende reactie op het voorstel van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) om de tekst van de handreiking aan te scherpen. De geactualiseerde handreiking zal volgens Eumedion leiden tot meer inzicht in de controlewerkzaamheden en -bevindingen van de accountant, tot een betere beleggingsanalyse en tot een betere dialoog tussen aandeelhouders en de accountant tijdens de AVA. De NBA gaat er namelijk vanuit dat de accountant tijdens de AVA proactief het podium pakt en zijn of haar tijdens de jaarrekeningcontrole opgedane bevindingen en observaties deelt ten aanzien van een aantal voor aandeelhouders zeer relevante zaken. Het gaat dan om zaken als de (belangrijkste) in de management letter opgenomen bevindingen, de kwaliteit van de interne beheersing en administratieve organisatie, de indruk die de accountant heeft van de cultuur van de organisatie en zijn of haar visie ten aanzien van schattingen in de jaarrekening. Eumedion gaat er vanaf het AVA-seizoen 2023 vanuit dat al deze elementen zijn opgenomen in de presentatie die de accountant tijdens de AVA geeft. Eumedion wil dat het presentatiedocument van de accountant voldoende gedetailleerd is, zodat alle observaties en bevindingen van de accountant er zelfstandig in kunnen worden gelezen. Voorts wil Eumedion dat het presentatiedocument op de website van de onderneming wordt geplaatst. Op die manier kunnen ook aandeelhouders die niet op de AVA aanwezig kunnen zijn, kennisnemen van het belangrijke document.

De gehele reactie is te downloaden via:
<http://bit.ly/3vMCGen>.

- **Eumedion steunt Tax Governance Code**

De door VNO-NCW opgestelde Tax Governance Code zet de standaard voor het laten zien dat een bedrijf op het terrein van belasting betalen een goede 'corporate citizen' wil zijn en dat een bedrijf maatschappelijk verantwoord ondernemen serieus neemt. Eumedion steunt daarom deze code. Dat schrijft Eumedion in haar op 12 januari jl. gepubliceerde position paper over de Tax Governance Code. Het position paper is opgesteld naar aanleiding van het op 18 januari jl. gehouden rondetafelgesprek van de Tweede Kamer over de belastingcode. Eumedion-directeur Riens Abma nam hieraan deel. Het Eumedion position paper prijst het georganiseerde bedrijfsleven dat het zelf de verantwoordelijkheid heeft genomen om gedrags-, procedure en transparantieregels over (de uitvoering van) het belastingbeleid op te stellen die verder gaan dan de wettelijke minimumeisen. Zo onderkent de code dat het betalen van belasting niet alleen een kostenpost is, maar ook een middel voor "sociaal economische cohesie, duurzame groei en welvaart op lange termijn". De ondertekenaars van de code verplichten zich om niet alleen te voldoen aan de letter, maar ook aan het doel en de geest van de (lokale) belastingwetten. Eumedion waarschuwt in het paper wel dat het succes van de code uiteindelijk zal afhangen van de daadwerkelijke toepassing ervan door (met name) de grote bedrijven. Tegen die achtergrond vindt Eumedion het opvallend dat VNO-NCW er niet voor heeft gekozen om de toepassing van de Tax Governance Code systematisch te laten monitoren door een (onafhankelijke) monitoring commissie. Daarnaast vindt Eumedion dat de Tax Governance Code kan worden geïntegreerd in de Corporate Governance Code als deze in de toekomst weer wordt gewijzigd. Door de wettelijke verankering van de Corporate Governance Code krijgt de Tax Governance Code op die manier automatisch 'meer tanden'. Eumedion zal tijdens de komende dialogen en de AVA's beursgenoteerde ondernemingen oproepen om de Tax Governance Code te tekenen (voor zover zij

dat nog niet hebben gedaan). Het gehele position paper is te downloaden via:
<http://bit.ly/3ZH8S0G>.

- **Eumedion verwelkomt implementatiewetsvoorstel richtlijn grensoverschrijdende verrichtingen**

Eumedion vindt dat aandeelhouders separaat zouden moeten kunnen stemmen over governance- en zeggenschapsgerelateerde bepalingen die samenhangen met een voorstel tot grensoverschrijdende omzetting, fusie of splitsing. Dit stelt Eumedion in haar op 18 januari jl. ingezonden commentaar op het implementatiewetsvoorstel van de richtlijn grensoverschrijdende verrichtingen. Het implementatiewetsvoorstel voorziet zowel in procedures voor grensoverschrijdende omzettingen, splitsingen en fusies als in regels voor de bescherming van daarbij betrokken stakeholders, zoals minderheidsaandeelhouders. Eumedion verwelkomt dat door het wetsvoorstel een aantal belangrijke lacunes in de bescherming van aandeelhouders wordt gedicht. Eumedion kan het wetsvoorstel daarom ook in grote lijnen steunen. Wel vindt Eumedion dat het wetsvoorstel op een aantal punten zou moeten worden aangepast danwel verduidelijkt. In haar commentaar wijst Eumedion erop dat het in de praktijk nogal eens voorkomt dat er in de AVA een zogenoemde gebundelde stemming wordt gehouden over zaken die samenhangen met grensoverschrijdende verplaatsingen van de statutaire zetel en de 'grensoverschrijdende verrichting' wordt gebruikt om de positie van minderheidsaandeelhouders van de oorspronkelijke vennootschap uit te hollen. Volgens Eumedion ondermijnt dat de doelstelling van de richtlijn. Eumedion vindt daarom dat als de grensoverschrijdende verrichting een ingrijpende wijziging van de zeggenschapsrechten binnen een vennootschap met zich meebrengt die afbreuk doet aan de bestaande rechten van aandeelhouders dat een apart besluit van de AVA hieromtrent te rechtvaardigen is. Het gehele commentaar is te downloaden via:
<http://bit.ly/3iKLkHs>. De Tweede Kamer heeft het Eumedion-commentaar betrokken bij het opstellen van zijn verslag bij het wetsvoorstel dat op 26 januari jl. is vastgesteld. De Tweede Kamer heeft nog

een groot aantal vragen ter verduidelijking van de voorgestelde wettelijke bepalingen gesteld.

Uit het bestuur

- Tijdens zijn vergadering van 18 januari jl. besprak het **Dagelijks bestuur** onder meer de conclusies en actiepunten uit de 2022-zelfevaluatie van het Algemeen bestuur en de voorbereiding van het AVA-seizoen 2023. Daarnaast stelde het bestuur de Eumedion-reacties vast op het voorontwerp van het wetsvoorstel 'digitale AVA', het implementatie-wetsvoorstel 'grensoverschrijdende verrichtingen' en het onderzoek van het Ministerie van Financiën naar de fiscale behandeling van de inkoop van eigen aandelen.

Komende activiteiten

- **18 februari 2023, Vergadering Dagelijks bestuur.** Op de agenda staat o.a. de bespreking van het Reward Value-onderzoeksrapport over de effectiviteit van de 'say-on-pay'-wetgeving en van de activiteiten ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van Eumedion.

Nieuws uit Den Haag

- **Minister Weerwind wil geen wetgeving om de invoering van loyaliteitsaandelen te stimuleren**

Er is onvoldoende aanleiding om tot invoering van een nationale regeling met betrekking tot loyaliteitsaandelen over te gaan. Er zal daarom geen wetgevingstraject worden gestart ter verdere stimulering van loyaliteitsaandelen. Dit laat minister Weerwind (Rechtsbescherming) de Tweede Kamer weten in een op 24 januari jl. verstuurd brief over de voortgang van de modernisering van het ondernemingsrecht. In deze brief geeft hij ook een reactie op een in 2020 door de Tweede Kamer aangenomen motie om voorstellen te doen om loyaliteitsaandelen te stimuleren. Loyaliteitsaandelen zijn een voorziening die aandeelhouders extra stemrecht of extra dividendrecht geven wanneer zij gedurende een (bepaalde) termijn onafgebroken aandeelhouder van de onderneming zijn. De gedachte is dat dit dan de langetermijnbetrokkenheid van

aandeelhouders bij de desbetreffende onderneming bevordert. Op basis van een advies van de in juli 2022 ingestelde Expertgroep modernisering NV-recht komt de minister echter tot de conclusie dat er geen wetenschappelijk bewijs is dat loyaliteitsaandelen daadwerkelijk bijdragen aan langetermijnbetrokkenheid van aandeelhouders. Daarnaast dragen dergelijke aandelen in de praktijk vooral bij aan het vergroten of behouden van de controlerende positie van grootaandeelhouders. De werkgroep constateert in zijn advies verder dat de Nederlandse wetgeving het nu al mogelijk maakt om loyaliteitsaandelen uit te geven. Zeven beursgenoteerde ondernemingen, waaronder AEX-onderneming EXOR, maken hier ook gebruik van. Er is volgens de werkgroep dus wel behoefte aan loyaliteitsaandelen, maar in die behoefte wordt al voorzien. De minister schrijft dat de expertgroep in een later – breder – advies terugkomt op de nut of noodzaak van begrenzingen aan loyaliteitsaandelen of andere vormen van meervoudig stemrecht. Het gaat dan om de belangrijke vraag hoeveel extra stemmen of dividend een loyale aandeelhouder mogen/mag worden toegekend. De minister schrijft verder dat de expertgroep de komende periode ook zal werken aan een advies over de mogelijkheden voor aanpassingen van bestuurdersbeloningen bij fusies en overnames, inclusief de eventuele rol van de AVA daarbij. Ook hierover heeft de Tweede Kamer in 2020 een motie aangenomen.

Nieuws uit Brussel

- **EP-commissie adviseert om in CSDDD speciaal regime op te nemen voor institutionele beleggers**

Grote institutionele beleggers moeten zich inspannen om de negatieve externaliteiten van de bedrijfsactiviteiten van de ondernemingen waarin zij aandelen houden te beperken en te beëindigen. Een amendement op het richtlijnvoorstel betreffende 'Corporate Sustainability Due Diligence' (CSDDD) dienaangaande is opgenomen in het definitieve advies van de Economische en Monetaire Commissie (ECON) aan de Juridische Commissie van het Europees Parlement (EP) over het richtlijnvoorstel. Het advies is op 24 januari jl. met 32 stemmen voor, 23 stemmen tegen

en 1 onthouding door de ECON-leden aangenomen. In het advies is de verantwoordelijkheid van grote institutionele beleggers beperkt tot het voeren van een gesprek met het bestuur van de desbetreffende onderneming en het stemmen op AVA's. In het ECON-advies staat verder dat de due diligenceverplichtingen van de financiële instellingen ook van toepassing moeten zijn op alle klantrelaties van deze instellingen. In de CSDDD-tekst van de Europese Raad van Ministers, waarover in december een akkoord werd bereikt, wordt de besluitvorming hierover juist overgelaten aan de EU-lidstaten zelf (zie Nieuwsbrief van december 2022). In lijn met de Raadspositie vinden ook de ECON-leden dat ondernemingen niet verplicht moeten worden gesteld om klimaatdoelstellingen in het beloningsbeleid voor bestuurders op te nemen. Het vastgestelde ECON-advies zal door de Juridische Commissie van het EP worden betrokken bij het bepalen van haar standpunt over de CSDDD. De Juridische Commissie is ten aanzien van de CSDDD namelijk door het EP als 'lead-commissie' aangewezen. Het is de verwachting dat het standpunt van de Juridische Commissie in maart zal worden vastgesteld. In mei zal het EP in een plenaire zitting stemmen over dat standpunt. Daarna zullen de onderhandelingen met de Europese Raad en de Europese Commissie worden gestart om tot een definitieve CSDDD-tekst te komen.

- **Europese koepels van financiële toezichthouders gematigd positief over eerste set ESRS**

De voorgestelde eerste set van Europese verslaggevingstandaarden voor duurzaamheidsinformatie (ESRS) voldoet "in grote lijnen" aan de doelstelling dat deze standaarden de beleggersbescherming bevorderen en de financiële stabiliteit niet ondermijnen. Dat schrijft de Europese koepel van beurstoezichthouders (ESMA) in zijn op 26 januari jl. uitgebrachte advies over de door de EFRAG Sustainability Reporting Board (SRB) opgestelde ontwerp-ESRS. ESMA schrijft dat de kwalificatie "in grote lijnen" kan wijzigen in "volledig" als de Europese Commissie de ESRS nog beter in lijn brengt met andere Europeesrechtelijke verplichtingen, zoals die van de richtlijn

duurzaamheidsverslaggeving (CSRD) en de SFDR, de terminologie en definities verduidelijkt en meer 'guidance' geeft ten aanzien van de door ondernemingen uit te voeren materialiteitsanalyse. Ook de Europese koepels van de toezichthouders op pensioenfondsen en verzekeraars (EIOPA) en op banken (EBA) hebben een gematigd positief advies naar de Europese Commissie gestuurd. Wel vinden deze koepels dat er meer duidelijkheid moet komen over de reikwijdte van de waardeketen waarover pensioenfondsen, verzekeraars en banken moeten rapporteren. Daarnaast vinden EIOPA en EBA dat er snel controlestandaarden moeten worden opgesteld die accountants dan moeten toepassen bij het verschaffen van zekerheid bij de gepubliceerde duurzaamheidsinformatie. Verder vraagt EIOPA aandacht voor de verenigbaarheid van de ESRS met de in ontwikkeling zijnde internationale verslaggevingsstandaarden van de International Sustainability Standards Board (ISSB). De EFRAG SRB zou, volgens EIOPA, moeten bewerkstelligen dat als een onderneming de ESRS volledig toepast, zij geacht wordt ook aan de ISSB-standaarden te voldoen. De Europese Commissie zal de adviezen van de Europese koepels betrekken bij de finalisering van de eerste set ESRS die uiterlijk op 30 juni a.s. moet zijn afgerond.

- **Aantal miljonairs in bankensector stijgt weer**

Er waren in 2021 46 personen in de Nederlandse bankensector werkzaam die in totaal meer dan € 1 miljoen verdienen. Dit zijn er maar liefst vijftien meer dan in 2020. Dat blijkt uit het op 19 januari jl. gepubliceerde 2021-rapport over het aantal miljonairs in dienst van banken die in de Europese Unie (EU) zijn gevestigd. De Europese Bankenautoriteit is op grond van de Europese richtlijn kapitaalvereisten verplicht om jaarlijks een dergelijk overzicht op te stellen. Onder de 46 bij Nederlandse banken werkzame miljonairs zijn er 23 bestuurder bij de desbetreffende bank. Opmerkelijk is dat deze bestuurders een variabele beloning ontvangen die gemiddeld 40% van hun vaste salaris bedraagt, terwijl in Nederland een 'bonuscap' geldt van 20% van het vaste salaris. Het is mogelijk dat dit is veroorzaakt door de nog in 2021

bestaande mogelijkheid om 'niet-CAO personeel' uit te zonderen van het bonusplafond. Daarnaast kan het zijn dat in het gemiddelde van 40% variabele beloning de beloningsgegevens zitten van bestuurders van buitenlandse bijkantoren in Nederland; op hen is de '20%-bonuscap' niet van toepassing. Uit het EBA-rapport blijkt verder dat er in 2021 in totaal 1957 personen bij EU-banken werkten die meer dan € 1 miljoen verdienen; een stijging van maar liefst 41,5% in vergelijking met het jaar daarvoor. De meeste bankmiljonairs waren werkzaam bij Duitse banken (589; +8,5%). De grootste absolute stijging van het aantal milionairs deed zich voor bij Italiaanse banken: +164 in vergelijking met 2020. Dat komt overeen met een stijging van bijna 88%. De Spaanse en Franse banken zagen het aantal milionairs tussen 2020 en 2021 toenemen met bijna 73% respectievelijk bijna 63%. Volgens de EBA zijn de stijgingen in het aantal grootverdieners veroorzaakt door de sterke prestaties van de banken in 2021, vooral bij de divisies 'investment banking', 'handel' en 'verkoop'. De EBA zag verder dat steeds meer banken een deel van hun staf overplaatsen van het Verenigd Koninkrijk naar de EU als gevolg van de 'Brexit'. Daarnaast was er, volgens de EBA, in 2021 sprake van sterke stijgingen van de vaste salarissen van bankiers.

Ondernemingsnieuws

- **Rechter vindt 'pre-wired asset transactie' bij DPA niet onrechtmatig**

DPA Group hoeft de achterblijvende minderheidsaandeelhouders geen hogere prijs te geven dan de biedprijs. Dit heeft de rechtbank Amsterdam besloten in het dispuut tussen de achterblijvende aandeelhouders (die ongeveer 7% van het totale aandelenkapitaal representeren) en de detacheerder. De rechterlijke uitspraak is op 2 januari jl. gepubliceerd. Private equitymaatschappij Gilde lanceerde op 1 juni 2021 een openbaar bod op alle aandelen van DPA Group. In het biedingsbericht stond onder andere dat wanneer Gilde minder dan 95% maar meer dan 80% van de aandelen zou gaan houden, de bieder de volledige zeggenschap over de onderneming in een zogenoemde activa/passiva-transactie zou kunnen verkrijgen tegen betaling van de

biedprijs, gevolgd door een liquidatie met uitkering aan de overige aandeelhouders. Dit wordt ook wel een pre-wired asset transactie genoemd. Uiteindelijk werd 93% van het aandelenkapitaal aangemeld en werd de activa/passiva-transactie met een meerderheid van 99,52% van de uitgebrachte stemmen door de AVA goedgekeurd. Een groep van minderheidsaandeelhouders, aangevoerd door Frans Faas en Martijn Kok, nam hiermee geen genoegen. De achterblijvende aandeelhouders, die grotendeels pas na de lancering van het bod 'instapten', stelden dat de geboden prijs niet "redelijk en billijk" was. Volgens de minderheidsaandeelhouders zou de wettelijke uitkoopregeling moeten worden toegepast. Daartoe had de bieder een onafhankelijke deskundige moeten benoemen om te bepalen of de biedprijs redelijk was. De rechter veegt dit argument van tafel. De uitkoopregeling is pas van toepassing als de bieder ten minste 95% van het kapitaal houdt. Verder vindt de rechter de pre-wired asset transactie "niet naar haar aard" onrechtmatig. Bovendien brengen de redelijkheid en billijkheid niet mee dat de groep van achterblijvende aandeelhouders recht heeft op een hogere prijs voor hun aandelen, onder meer omdat zij bij de aankoop van de aandelen op de hoogte waren van de voornemens van de bieder en de doelvennootschap. Het is nog niet bekend of de aandeelhoudersgroep in beroep gaat.

Overige interessante zaken

- **OESO start consultatie over aanpassing richtlijnen voor multinationale ondernemingen**
Multinationale ondernemingen moeten transparant zijn over en integer omgaan met hun lobbyactiviteiten. Zij moeten geen ongepaste druk uitoefenen op of represailles nemen tegen personen of organisaties die de grote ondernemingen monitoren op de naleving van de wet- en regelgeving of het eigen beleid. Multinationale ondernemingen moeten verder via legitieme procedures voorzien in of meewerken aan de aanpak van ongunstige effecten van hun bedrijfsactiviteiten wanneer zij deze effecten zelf hebben veroorzaakt of daaraan hebben bijgedragen. Deze bepalingen worden toegevoegd aan het hoofdstuk over de algemene beginselen voor het bedrijfsbeleid

in de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen. De OESO is op 13 januari jl. een consultatie gestart over de wijzigingsvoorstellen. De invloedrijke OESO-richtlijnen over – kortweg – maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) werden voor het laatst in 2011 gewijzigd. De EU werkt momenteel aan een (gedeeltelijke) wettelijke verankering van de OESO-richtlijnen via het voorstel voor de CSDDD. De wijzigingsvoorstellen vloeien voort uit een tussen 2020 en 2022 gehouden evaluatie van de richtlijnen en een analyse van de belangrijkste MVO-ontwikkelingen en -uitdagingen op het terrein sinds 2011. Uit het consultatiedocument blijkt ook dat de OESO de definitie van 'zakenrelatie' wil uitbreiden naar (onder meer) 'ondernemingen waarin wordt belegd'. Dit zou betekenen dat grote institutionele beleggers voortaan expliciet worden geacht de ondernemingen waarin zij beleggen aan te moedigen de OESO-richtlijnen op MVO-terrein toe te passen. De herziene OESO-richtlijnen onderstrepen verder het belang van transparantie over belastingbetalingen en -beleid. Belanghebbenden hebben tot 10 februari a.s. de tijd om te reageren op het consultatiedocument.

- **IAASB gaat internationale standaarden voor de controle van duurzaamheidsinformatie opstellen**

De International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) gaat internationale standaarden voor het verschaffen van zekerheid bij de duurzaamheidsverslaggeving ontwikkelen. Dat blijkt uit het op 11 januari jl. door de IAASB gepubliceerde ontwerpwerkplan voor de periode 2024-2027. De IAASB schrijft in het ontwerpwerkplan dat er een groeiende behoefte is aan betrouwbare duurzaamheidsverslaggeving, niet in de laatste plaats in de EU. Bovendien vereist de in december 2022 vastgestelde CSRD dat een accountant of een onafhankelijke verlener van assurediensten de duurzaamheidsverslaggeving van ondernemingen gaat controleren. Het ontwerpen van internationaal geaccepteerde standaarden voor het afgeven van zekerheid bij duurzaamheidsverslaggeving is daarom van groot belang. De IAASB zal hierbij diverse stakeholders betrekken, waaronder ook de International Sustainability Standards

Board (ISSB) en de International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA). De IAASB wil in de eerste helft van 2024 de ontwerpcontrolestandaarden voor duurzaamheidsverslaggeving in consultatie brengen en de uiteindelijke standaarden in de eerste helft van 2025 vaststellen. De IAASB heeft zich verder de komende jaren tot doel gesteld om de kwaliteit van de controlestandaarden voor de financiële verslaggeving verder te verhogen. Belanghebbenden kunnen nog tot 11 april a.s. commentaar leveren op het ontwerpwerkplan.

- **Franse juridische expertgroep: Franse ondernemingen mogen klimaatresolutie weigeren**

Aandeelhouders van Franse beursgenoteerde ondernemingen die het bestuur verzoeken om (bijvoorbeeld) het klimaatbeleid en/of de -doelstellingen aan te scherpen en dit in een resolutie aan de AVA ter stemming willen voorleggen, moeten er rekening mee houden dat de desbetreffende onderneming dit kan weigeren. Het is volgens het Franse recht namelijk niet verplicht om een dergelijke aandeelhouders-klimaatresolutie ter (adviserende) stemming aan de AVA voor te leggen. Dit staat in een op 25 januari jl. gepubliceerd rapport van de 'Haut Comité Juridique de la Place Financière de Paris' over de juridische aspecten van een zogenoemde 'say on climate'. Deze juridische expertgroep is in 2015 ingesteld door de Franse beurstoezichthouder AMF en de Franse centrale bank en kan gevraagd en ongevraagd adviezen uitbrengen om het "juridische concurrentievermogen van het financiële centrum van Parijs" te bevorderen. Het jongste rapport is mede opgesteld vanwege de weigering van het Franse olie- en gasbedrijf TotalEnergies om de klimaatresolutie van aandeelhouder MN als adviserend stempunt op de agenda van de 2022-AVA te plaatsen. Volgens de expertgroep stond de Franse beursgenoteerde onderneming hier in haar recht. Wel is het op grond van het Franse ondernemingsrecht mogelijk dat een onderneming uit eigener beweging het klimaatbeleid en/of het -plan ter adviserende stemming aan de AVA voorlegt. De adviesgroep beveelt in dit kader aan om via zelfregulering 'guidance' op te stellen over

welke informatie in een dergelijk klimaatbeleid of -plan moet worden opgenomen. Verder beveelt de adviesgroep aan om in de Franse wet een versnelde rechtsprocedure op te nemen als een aandeelhouder het niet eens is met een besluit van een onderneming om zijn klimaatresolutie niet als adviserend stempunt op de AVA-agenda te plaatsen. Het is nog niet bekend of de Franse ondernemingsorganisatie respectievelijk de Franse overheid het advies zal overnemen.

- **Amerikaanse staten Montana en Indiana verbieden pensioenfondsen om ESG-overwegingen mee te wegen**

In navolging van de Amerikaanse staten Texas en Florida hebben in januari de door Republikeinen geleide staten Montana en Indiana een wetsvoorstel ingediend om de aldaar gevestigde overheidspensioenfondsen te verbieden 'ESG-factoren' mee te wegen in de beleggingsbeslissingen, tenzij deze factoren economische risico's of kansen behelzen die gekwalificeerde beleggingsprofessionals zouden bestempelen als "materiële economische overwegingen". In dat laatste geval moeten de pensioenfondsen echter wel expliciet evalueren of eventueel andere ondernemingen die wellicht lager scores op ESG-factoren hogere beleggingsrendementen bieden. De wetsvoorstellen verbieden pensioenfondsen verder om ESG-factoren te betrekken bij het bepalen van het stemgedrag. De pensioenfondsen mogen ook geen stemadviezen van stemadviesbureaus volgen, tenzij het stembeleid van die bureaus uitsluitend is gebaseerd op financiële factoren. Alleen in het geval er geen "economisch haalbaar alternatief" beschikbaar is, zou een in Montana of Indiana gevestigd overheidspensioenfonds klant mogen zijn van – bijvoorbeeld – stemadviesbureau ISS en/of Glass Lewis. In een op 17 januari jl. door advocaten-generaal van 21 door Republikeinen geleide Amerikaanse staten opgestelde brief aan ISS en Glass Lewis waarschuwen deze advocaten-generaal dat de steun van deze stemadviesbureaus ten aanzien van aandeelhoudersresoluties die ondernemingen oproepen klimaatneutraal te opereren of andere klimaatdoelstellingen te stellen mogelijk in strijd is met federaal en/of

staatsrecht. Dat geldt ook ten aanzien van aandeelhoudersresoluties die ondernemingen oproepen een (eventueel progressiever) diversiteits- en inclusiebeleid te voeren. De advocaten-generaal eisen uiterlijk 31 januari een antwoord van de twee grootste stemadviesbureaus.

- **Russische ondernemingen mogen stemmen van buitenlandse aandeelhouders negeren**

Grote Russische beursgenoteerde energie-, machinebouw-, en handelsbedrijven mogen onder bepaalde voorwaarden de stemmen die door aandeelhouders uit "onvriendelijke landen" op de AVA worden uitgebracht, negeren. Ditzelfde geldt voor het stemrecht van bestuurders van deze bedrijven die door dergelijke aandeelhouders in het verleden zijn voorgedragen en benoemd. Een decreet met deze strekking is op 17 januari jl. door de Russische president Putin ondertekend en in werking getreden. Het decreet richt zich onder meer op aandeelhouders die zijn gevestigd in Nederland, België, Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. De aandeelhouders uit deze landen verliezen de facto het stemrecht bij de grote (meer dan € 1,33 miljard omzet) beursgenoteerde bedrijven in de hiervoor genoemde sectoren als de "onvriendelijke landen" sancties hebben opgelegd tegen de controlerende aandeelhouder(s) en het gezamenlijke aandelenbelang dat de aandeelhouders uit de "onvriendelijke landen" in het desbetreffende bedrijf houden niet groter is dan 50%. Het decreet geldt tot in ieder geval 31 december 2023. Overigens hebben veel 'westerse aandeelhouders' van Russische beursgenoteerde ondernemingen hun aandelenbelangen na de inval van Rusland in Oekraïne in februari 2022 al verkocht en/of willen zij uit principe niet deelnemen aan de stemmingen op de AVA's van deze ondernemingen.